

Ctitele katastrof a Hitlerova tužka

Petr Prouza

FRAGMENT

CTITELÉ KATASTROF A HITLEROVA TUŽKA

vyšlo také v tištěné verzi

Doporučujeme další naše e-knihy:

Pavel Kantorek – Žoužel a jiné povídky

MUDr. Jan Cimický – životní zpověď i osudová setkání

Petr Prouza

Ctitelé katastrof a Hitlerova tužka – e-kniha

Copyright © Fragment, 2010

Všechna práva vyhrazena.

Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

OBSAH

Rez dnů.....	5
V cukrových ženách sůl	93
Skuliny času	131
Hořící jezero	199

JEDENKRÁT

*jsem ho slyšel,
omýval svět,
neviděn, celou noc,
skutečně.*

*Jeden a nekonečno,
napospas, jásající.*

Jas byl, i spása.

Paul Celan

REZ DNŮ

Mezi spánkem a bděním je úzký prostor, v němž doznívající sen už prorůstá do skutečného času a magická síla noční obraznosti se střetává s nemilosrdnou věčností nového dne.

Muž, který ležel na široké válendě, nohy i ruce doširoka rozhozené, ještě zůstával na hřbetě ohromné, mírumilovné velryby, která proplouvala tmavě lesklou vodou od nedalekého ostrůvku, kde předtím prožíval úžasná, nezapamatovatelná dobrodružství, se náhle trhavě převrátil na břicho, jakoby v úleku z nečekaného úderu.

Otevřeným oknem vcházelo časně ráno prvního dne měsíce září. Blankyt oblohy protínaly paprsky vycházejícího narudlého slunce. Příjemný čerstvý vánek ničím nepřipomínal opocené denní velkoměsto, které zůstávalo ještě skryté a malátně uplynulou nocí.

Ačkoli mužův sen se ještě potácel na hraně procitnutí, jeho tělo jako by již předjímalo následující minuty. Několikrát zaškubal oběma nohama a ruce sevřel v pěst.

I vánek zbaběle strnul a britký pach neštěstí prošlehl celou místností.

Muž na válendě se těžce, nejistě vynořil nad hladinu spánku a pojednou už nebylo návratu.

Nejdřív ta situace připomínala nějaký mizerný akční film, kdy divák sleduje, jak protřelý mafián zezadu bodne svou oběť tak rychle a dovedně, že ten chudák zprvu jen nehybně a udiveně zírá, než vytryskne krev a zděšení.

To přirovnání ovšem Davida Kalura napadne až mnohem později.

Ležel jsem na levém boku, obličejem do polštáře, a když jsem pootevřel pravé oko, abych viděl na budík, byla ještě všude tma, což ale přece nebylo možné!

Rozevřel jsem oko, co to šlo, ale tma zůstala.

Polekaně jsem se nadzvedl na posteli a oběma očima jsem se podíval na noční stolek. Budík ukazoval pár minut po šesté, venku světlo a jasně modrá obloha.

Co?! Co se děje?!

Rychle jsem si přitiskl ruku na levé oko.

Nic jsem neviděl!

Já jsem neviděl na pravé oko!!

Jak je to možné?

Co se to stalo?

Zkoušel jsem to znovu a znovu, došel jsem k oknu a přes tmavošedou clonu jsem pravým okem zahlédl slabý, matný zákmit světla bez obrysu.

Sedl jsem si zpátky na váleнду a bezmyšlenkovitě jsem trčel v kleštích úskočného rána soboty prvního září. Ani jsem se nezmohl, abych třeba zařval: – Kurva! Co je to zase za svinstvo?!

Jen jsem padl zpátky na lůžko, rozhodil bezmocně ruce a jedním okem koukal na důvěrně známý, kdysi bílý strop.

Po chvíli se mi myšlenky kupodivu poměrně klidně rozběhly a došlo mi, že je to přesně ona situace, kdy každodennost se přesmykne do nečekaných osudových okamžiků a naše životy náhle přijímají jiný, odlišný tvar.

Obvyklé ranní úzkosti byly náhle malicherné, spásné sny vyvanuly a do budoucnosti se již couvat nedalo.

Chladně jsem přemítal o tom, že ať už je to cokoli, třeba se zanedlouho zase ráno probudím a neuvídím ani na druhé oko.

Každopádně můj čas se nepochybně ztenčil a je třeba konat. Ten starý, putující slib stále čeká a pouze já ho mohu vyplnit.

Kratinký rozhovor mého dědečka Antona Kalura s Adolfem Hitlerem a fýreraova otázka, na niž sice děda odpověděl, ale jen zčásti. A byl jsem to já, kdo odcházejícímu dědečkovi odpřisáhl, že odpověď dopovím a dokončím.

A k tomu mé zasuté, nevlídné selhání, mučivý dluh za mou ženou.

Už nemohu otálet, musím se prostě vydat na cestu.

A pak mohu i klidně umřít. Volný, bez výčitek a vposled snad i bez bolesti.

Já, David Kalur, stálý člen Spolku ctitelů katastrof.

Hned jsem se cítil mnohem lépe a téměř nadšeně mě napadlo, že bych v takovém případě, v mezeře před vlastní smrtí, mohl někoho zastřelit. O jedné, velmi vhodné, osobě vím přece už rovněž hodně dlouho a pistole zděděná od milého Karlíka Kosprdíka je použitelná.

David Kalur málem bujaře vyskočil z válendy, až mu noha svíravě zacukala, ale on toho nedbal a naschvál na jedné noze doskákával do koupelny jako nemotorný, velký pták.

Byl hodně vysoký, i když z těch mladistvých sto devadesáti dvou nějaký centimetr věkem ubyl a také dříve štíhlá postava získala statnější tvary, ale stále vyhlížel o deset let mladší než jako muž po šedesátce. A to hlavně díky obličejí, který se mu takřka neměnil. Pravidelné, pohledné rysy tváře postrádaly vrásky a husté tmavohnědé vlasy zůstávaly bez náznaku šedin. A jen poněkud pochybovačně, trpce svěšené koutky úst cosi naznačovaly o uplynulých letech. Ale když se přívětivě usmál, měl až překvapivě odzbrojující chlapecký výraz, doplněný mírným pohledem tmavě zelenomodrých očí.

S vervou se vysprchoval a pak se vyklonil z otevřeného okna, které vedlo do dvora, kde byla tráva a rostlo tam i několik listnatých stromů. Drahnou chvíli jen zhluboka dýchal.

Vzduchem sice stále prosakovalo neštěstí, ale zlatomodrá obloha pableskovala zvláštní, vzdálenou nadějí.

Vysledovat své předky více jak pět pokolení zpátky v nepokojném stredoevropském prostoru je dost obtížné. Tedy pokud čirou náhodou nejste příslušníkem nějakého zavedeného šlechtického rodu. A to tedy Kalurovi nebyli. Navíc se Anton Kalur rozhodl pro podrobnější pátrání až po svém setkání s Adolfem Hitlerem. A období druhé světové války ani čas poválečného Československa zrovna nepřály soukromému hle-

dání národnostní identity. Určitě i proto, že halasný nacionalismus se tehdy vytruboval ze všech stran a směrů.

Volnější šedesátá léta minulého století tehdejšího socialistického Československa už trávil David Kalur na studiích v Praze, a když do Rochlice někdy v šedesátém čtvrtém doputovala ona fatální pohlednicová reprodukce Simbergova obrazu Zraněného anděla, dohodl se s dědečkem, že se co nejdřív spolu do Finska vydají.

Vypadalo to nadějně, cestovat se už celkem dalo, a tak počítali s tím, že Davidovu promoci oslaví tou velkou výpravou. Jenže dědovo úmrtí a následná srpnová okupace Československa v roce 1968 vše odsunuly.

Normalizační léta nahrnula úplně odlišné starosti, a teprve když se mnohem později v devadesátých letech začaly sem tam objevovat inzeráty nabízející vytvoření rodokmenu i se všemi dosud neznámými, třeba chorvatskými, pradědečky připomenul si David ten trvajících slib daný dědovi.

Rodinná legenda Kalurových měla svůj počátek už v sedmnáctém století, na konci hrůzyplné a tak dlouho bezvýchodné třicetileté války. Někdy v červnu roku 1642 dobyla švédská vojska pod velením generála Torstenssona Olomouc a pokračovala dál dolů Moravou.

Většina dnešního finského území byla tehdy součástí Švédského království a právě Finové patřili k nejzarputilejším bojovníkům a Torstensson je záměrně nasazoval do předních oddílů. Jedna taková kompanie finských žoldnéřů – hakapelitů několik týdnů bezúspěšně obléhala hrad v Hukvaldech, který patřil olomouckému biskupství.

Když už bylo okolí Hukvald zcela vypleněno, umírali lidé a hlavně i koně, zavelel generál k ústupu a o něco později se celé švédské vojsko vrátilo do Slezska. V Hukvaldech ovšem zůstalo několik těžce zraněných vojáků, kteří vypadali, že záhy stejně pomřou. Což se i stalo, ale jednoho z nich, jmenoval se Arno Kallur, však čekal jiný příběh.

Řízením osudu anebo prostě jen díky ohleduplnosti a péči jedné křesťanské hukvaldské rodiny zůstal naživu, pookřál a časem se s jednou pěknou místní dívkou oženil.

Tahle historka se předávala u Kallurových z pokolení na pokolení, a tak se o tom dozvěděl na území tehdejšího Pruska i mladý Anton Kalur. To už se během mnoha let z příjmení vytratilo jedno el.

Každopádně se Davidův děda narodil v Ludgerovicích, tehdy Ludgerstahlu, a tamější obyvatelé se ani za monarchie nepovažovali za Čechy, ale ani za Němce nebo Poláky, byli to Moravci či Pražáci, svébytní a semknutí.

Anton Kalur už jako šestnáctiletý začal pracovat na šachtě v Ostravě. Byl však velmi šikovný a učenlivý a už za čtyři roky skládal zkoušky jako nejmladší střelmistr v celém revíru. A pak se ocitl až v Krkonoších, kde se v rochlickém kamenouhelném dole prudce rozšiřovala těžba a ti, kdo nejvíc chyběli, byli kvalifikovaní střelmistři. Nově vzniklá Republika československá potřebovala uhlí a mezi Rýchorami a Vraními horami ležely sroje toho nejkvalitnějšího, antracitového.

Uvažoval jsem, co si mám počít s tím náhle osleplým okem. Navíc byla poslední prázdninová sobota a já stejně nemám ani s kým se poradit ve vyprázdněné metropoli.

Má žena Renata už dávno, tragicky nezaslouženě překročila onu hranici, kde život střídá smrt. Denisa, má dcera, žije už čtrnáct let v Mnichově a vzdálila se mi již předtím. A mí dva věrní přátelé, kamarádi ze Spolku ctitelů katastrof, jsou rovněž mimo dosah telefonu.

Karlík Vejmelka – Kosprd tři poslední roky minulého století statečně zápasil s leukemií, než přece jen podlehl.

A zbývající člen Richard Rohlena je už měsíc v Africe, někde v Ugandě, kde jeho žena Věrka už nějakou dobu zkoumá jakési hrozné viry jako uznávaná expertka Světové zdravotnické organizace, a Riky se vrací až koncem příštího týdne.

To už bych vlastně mohl být i já někde poblíž Renatky a Kosprdíka.

Nu, zavolám na informace, tam může volat každý člověk, když neví kudy kam.

Po několika neúspěšných telefonátech jsem se konečně dozvěděl úžasnou zprávu, že hlavní město Praha má jedinou oční pohotovost, a to v areálu Všeobecné fakultní nemocnice na Karlově náměstí.

Ach Bože! Kde jinde? Mohlo mě to napadnout. Mé osudové Karlovo náměstí v Praze 2.

Ale teprve když jsem přemítal, jak pojedu na oční pohotovost, s velkým zpožděním jsem si uvědomil zásadní nepříjemnost mého nečekaného oslepnutí. Jak budu řídit? Mohu si s jedním funkčním okem sednout za volant? Všechny ty osvobozující záměry by se pořádně zkomplikovaly.

Statečnost v beznaději, už si ani nevzpomenou, kdo to tak výstižně pojmenoval.

Nu, střílet zblízka se dá i s jedním okem. Byť levým.

Ale přece jsem pak raději šel na tramvaj. Ostatně tramvaj číslo 14 jezdí kupodivu stále stejnou trasou od nás z náměstí Strossmayerova, nějakou dobu ostudně Václava Kopeckého, až na věkovitě náměstí Karlovo.

V areálu desítek zdravotnických zařízení Všeobecné nemocnice se bohužel vyznám.

Oční klinika sídlí v pavilonech P a R. Stejně převysoké zelenošedé stropy těch letitých nemocničních budov okamžitě a rychle při vstupu infikují nejasnou úzkost.

Naštěstí v posledním záchvěvu trvá čas prázdnin a dovolených, a tak v čekárně oční pohotovosti v devět ráno není vůbec nikdo. Zaklepu a mohu vejít.

Nevím, co jsem čekal, že se dozvím, předem však jsem byl smířen se vším.

Lékař sloužící pohotovost mě posadil na kovovou kulatou židličku a pravé oko jsem musel co nejvíc přitisknout na oválný, skleněný, silně osvětlený průzor. Mladý, nevysoký lékař se díval z druhé strany přístroje a dával mi pokyny, abych se podíval doleva, doprava, nahoru, dolů, přímo.

Kladl mi pak různé otázky, kdy a jak jsem to zjistil, zda mě někdo neuděril do toho oka, zda jsem nezvedal něco hodně těžkého, zda jsem již dříve neměl potíže, mihotání, záclonky, tmavé tečky a také, jaké mám jiné případné choroby či potíže.

Přiznal jsem zvedání, ovšem už asi před čtrnácti dny, kdy jsem se vším vypětím nadzvedl v kuchyni celou nábytkovou stěnu a chvilinku ji jen pravou rukou držel, zatímco levou jsem do mezírky šoupnul kus tvrdého kartonu, aby se stěna neviklala. Co jsem po té námaze ucítil, však byla záda, nikoli oko. Mám už přes dva roky vyhrzlou plotýnku, praktic-

ky inoperabilní, beru tablety, při záchvatech i injekce, ale to snad se zrakem nesouvisí?

– No, nic se nedá vyloučit, ale s tím pravým okem to není dobré. Sedl byste si ještě na chvíli do čekárny, já požádám docenta Dvořáka, který má službu na klinice, o konzultaci.

Vrátil jsem se do nevlídné čekárny, která byla kupodivu stále prázdná, zřejmě se o první zářijové sobotě nestávají náhlé příhody oční nijak houfně.

Nepřítomně jsem jedním okem zíral na nabádaivé tabule i plakáty a přemýšlel, jak tedy dál, když jsem právě vyslechl, že to není dobré.

Pokusím se své plány dodržet, nějak to jistě půjde.

Nečekal jsem ani moc dlouho a objevil se hranatý, sympaticky působící chlapík v bílém plášti, ano, docent Dvořák.

Zaujatě a dlouho si na všechny způsoby poznovu prohlížel mé pravé oko a pak rozhodl obě ruce, přistrčil své křeslo na kolečkách ke mně a jaksi smutně konstatoval: – Vážený pane, totálně vám spadla, uvolnila se, utrhla se vám sítnice. Takhle naráz to bývá velmi zřídka. Většinou je to postupný proces, který můžeme v počátcích upravit laserem, a když bývá trhлина větší, se značným úspěchem operujeme s následným přiřitím.

Němě jsem přikyvoval, co jiného mi zbývalo.

– Víte, umíme nahradit rohovku i čočku, ale sítnice je sítnice! Tisíce světločivných buněk, a když je to úplně dole, upřímně, operace je nejistá. Samozřejmě, pokud byste na tom trval, zkusíme to. Ovšem pak hrozí, že poškodíme čočku, rozplyne se makula uprostřed a efekt nebude žádný, a navíc vám budeme muset dát skleněnou čočku. Je mi líto, ale nemá smysl vám něco tajit.

Bedlivě jsem docentu Dvořákovi naslouchal a po chvíli ticha jsem se zeptal: – Kdybych se přece jen rozhodl pro operaci, hraje čas ještě nějakou roli?

– Nu, první volný termín by byl za pár dnů, po létě jsme vždy úplně plní.

– A kdybych počkal a zkusil to koncem měsíce září?

Docent Dvořák se na mě přátelsky podíval.

– Pane, to už vyjde nastejno.

Dohodli jsme se, že si to nechám přes víkend projít hlavou, a když tak v pondělí mám zavolat do sítnicové ambulance, odvolat se na docenta a domluvit si nějaký termín na operaci koncem měsíce. A i když volat nebudu, mohu, a snad bych i měl, za pár měsíců k němu přijít do ambulance kvůli nitroočnímu tlaku i v tom druhém oku, je tam nyní mírně zvýšený, ale to je vysvětlitelné celkovou situací.

Trochu jsem se sice bál, ale musel jsem se ještě zeptat: – Pane docente, mohu takhle, vlastně s jedním okem, řídit auto?

– Máme tu pacienty, co s jedním okem zdárně roky řídí i tiráky. A není to ani na překážku při získání řidičského průkazu. Pravda, doporučujeme, aby se pár měsíců počkalo, než se v mozku prohodí a zesílí některé funkce, ale když nepojedete zrovna tisíc kilometrů bez odpočinutí a jste už dlouho řidič, neměl by to být problém. Pro jistotu nejezděte v noci a hlavně nemyslete vůbec na to, že pořádně vidíte jen jedním okem.

Málem spokojený opouštěl jsem areál Všeobecné nemocnice na Karlově náměstí, rozdíl byl citelný, už podvakrát jsem tu odcházel sražen k pláči.

Z nemocnice přešel David Kalur přes ulici do protějšího parku. Zůstal hned na kraji, kde v malém zákoutí mezi keři a stromy stojí socha přírodovědce Roezla, který se asi před pětadvaceti lety, netuše, stal patronem Spolku ctitelů katastrof.

Sedl si na lavičku poblíž sochy, zapálil si cigaretu a jaksi nabádavě pohlédl na časem již zelenavě omšelou sochu.

– Co myslíte, pane Roezle, nemám už váhat a vypravit se?

Úctyhodný vědátor hleděl přímo na tazatele a němě, leč nepochybně souhlasil.

A David se rozhodl, že rovnou začne s přípravou své dlouho odkládané, velké pouti. Vystoupil z tramvaje na Václavském náměstí a zašel do velkého knihkupectví v místech, kde kdysi bývala populární kavárna Luxor.

Rozličných průvodců a bedekrů tam měli několik regálů, ale záměrně si vybral nevelké Finsko do kapsy, aby ho případně vskutku měl stále

při ruce. A ještě v jiném regále našel už tlustší špalík česko-finského a finsko-českého slovníku a vzal si ho také, jaksi pro jistotu.

Doma, v ulici podplukovníka Sochora, kousek od původního bytu na Dukelských hrdinů si David hned po příchodu vytáhl ze skříňky láhev řeckého koňaku Metaxa, který mu obzvlášť chutnal a schovával si ho pro zvláštní příležitosti.

Taková nyní, zcela nepochybně, nastala, ale zákeřné ráno už doznívalo. Napil se a zklidněný vyrovnaně hleděl do minulosti.

Začátkem měsíce května 1945 se už nevývratně nachylovalo ke konci zhoubné a obudné války. Rozvrácená Evropa chrčivě oddechovala jako těžce zraněné, neforemné, obrovské zvíře. V ruinách se nacházely státy poražené, ale vesměs i ty vítězné.

A především, valící se dějiny sešrotovaly miliony a miliony lidských osudů. Kmotřička Smrt vedle přímých obětí stačila uštědřit nesčetné krvavé rány na všechny strany. To pak byly ony pláčem opuchlé jizvy, které se hojily zatraceně pomalu a některé zůstaly provždy.

Na vojenském letišti v Hradci Králové bylo v oněch prvních květnových dnech velice rušno. V nedalekých lázních Velichovky sídlil štáb maršála Schörnera a každý den přilétávalo kurýrní letadlo z překotně se zmenšující třetí říše.

Ještě 4. května letěl státní tajemník K. H. Frank do Flensburgu za admirálem Dönitzem, kterého Hitler překvapivě ustanovil svým nástupcem. Druhý den přiletěl zpátky a rovnou z letiště odjel do Velichovek za Schörnerem.

Týž den, 5. května, se z různých míst slétlo na letiště zbývajících pět letadel z eskadry KG 200, což byla i pro pozemní personál tajemstvím zahalená jednotka, která sice už byla čtyři roky dislokována v Hradci Králové, ale piloti podléhali přímo hlavnímu štábu letectva v Berlíně a létali po celé Evropě se zvláštními úkoly.

Piloti se večer shromáždili v důstojnickém klubu, což byla taková lepší kůlna za hangáry, popíjeli a rozprávěli o situaci na bojištích. Od mi-

zerných zpráv přešli postupně k výčtkám a nadávkám Hitlerovi, Göringovi i nepřítomnému majoru Bellemanovi, což byl velitel eskadry.

Jak přibývalo vypitých skleniček, nadávali i sami sobě a těžkomyslně přemítali, co bude dál a co bude s nimi osobně. Někteří měli v Hradci manželky i děti, a tak uvažovali, že by s rodinami mohli odletět do Madridu nebo ještě dál do Portugalska, kde to dobře znali. Hlavně někam daleko od blížící se Rudé armády.

Jeden z pilotů, kapitán Emil Kalur, měl zcela jiné záměry, ale věděl, proč o nich mlčí.

Trvalo ještě dva dny, než se na letišti shromáždily rodiny pilotů i německého osazenstva letiště plus ještě několik zraněných důstojníků z hradeckých nemocnic.

Tři větší letadla, čtyřmotorové junkersy, odletěly z hradeckého letiště v podvečer 7. května. Dva junkersy se dostaly až do Mnichova, kde byly stroje předány Američanům. Třetí letadlo bylo po přeletu Šumavy sestřeleno.

Na letišti v Hradci tak zůstaly dva menší, rychlejší Heinkely HE 162. Byly to proudové stíhačky a vedle pilota se tam natěsnila v případě nouze už jen jedna osoba. Během války převážely tajné spěšné dokumenty a občas nějakého kurýra. Jeden z heinkelů pilotoval kapitán Kalur.

Osmého května ráno se na letišti nečekaně zjevil major Belleman ještě s nějakým plukovníkem ze Schörnerova štábu.

Oba zbývající piloti, Emil Kalur i jeho přítel poručík Wichmann už byli přestrojeni do civilních šatů a nevypadali, že by chtěli ještě někam letět.

Belleman se na piloty stroje obořil: – Naložte ty krabice napůl do každého letadla! A pak okamžitě do vzduchu!

Kalur pohlédl na kolegu a pak řekl: – Jenže my už nikam neletíme!

Major Kurt Belleman byl málem ukázkovým příkladem oné opovrženíhodné a zároveň podivuhodné německé poslušnosti bez použití vlastního mozku. Měl rozkaz dopravit dokumenty od Schörnera do Flensburgu, a tak je tam přiveze, i kdyby tam na letišti rovnou čekali Angličané a i kdyby k tomu měl střílet.

Belleman kývl na plukovníka, ten rovnou vytáhl pistoli a namířil na poručíka Wichmanna. V té chvíli už i major mířil na kapitána Kalura.

– Tak pánové chtěli zdrhnout, ucedil Belleman.

– Vyberte si, buď poletíte, nebo tu rovnou chcípnete!

Emil Kalur po nehybné chvilce pokrčil rameny, přistoupil k zaraženému Wichmannovi, podal mu ruku a potichu šeptl: – Na shledanou po válce!

Oba piloti potom stále pod namířenými pistolemi naházeli několik zalepených krabic do svých letadel. Plukovník nastoupil do stroje k Wichmannovi a major se bez jediného slova posadil za Kalura.

Když pak oba heinkely těsně za sebou startovaly z letištní ranveje, objevily se v dohledu tři sovětské tanky doprovázené pěchotou. Chybělo osudových několik minut.

Mrštná letadla rychle nabírala výšku a v cloně mraků se každé vydalo jiným směrem.

Poručík Wolfgang Wichmann zvládl ve velké výšce proletět nad celou frontou i značným kusem rozbitého hořícího Německa, a teprve když nad Lüneburskými vřesovišti sestoupil do menší výšky, donutily ho dva britské spitfiry k přistání na vojenském letišti v Soltau.

Kapitán Emil Kalur měl jiný, z nouze zrozený plán. Znal dobře letiště ve Vrchlabí, kde s létáním jako nadšený mladík před několika roky vlastně začínal. Bylo to malé letiště, avšak blízko jeho domova, kde jsou jeho rodiče, žena i synek, kterého viděl jen jednou, při křtu.

Věřil si, doufal, že Bellemana nějak přemůže, že ho zneškodní náhlým, prudkým manévrem, vývrtkou, překlopením letadla.

Z Hradce Králové namířil svůj stroj severním směrem ke Krkonošům. Dokud letěl vysoko, major si ničeho nepovšiml. Když však za Ronovem šel heinkel kvapně dolů a kapitán Kalur se chystal ke svému záchrannému manévru, spatřil major pojednou na jasném horizontu krkonošský masiv se Sněžkou a pochopil, co se děje.

Zabořil pistoli Emilu Kalurovi do týla a řval na něho, ať vystoupá nahoru a letí na západ. Pilot však nereagoval a sestupoval stále níž už na dosah hor.

Kurt Belleman byl pravověrným nacistou do poslední chvíle. Zezadu jednou ranou zastřelil kapitána Kalura a pak si strčil hlaveň pistole do úst a zmáčkl spoušť.

Neřízený heinkel pokračoval v prudkém klesajícím letu ještě drahý kus, než se ve veliké rychlosti zabořil do klečí porostlé západní stěny Obřího dolu. Po nárazu letadlo vybuchlo, začalo hořet a celé se v různě velkých úlomcích rozprsklo do všech stran.

Na východním konci Krkonoš se v pomalé době bez letadel, motorů a jiných, v budoucnosti dosud skrytých, vymyšleností nacházelo zlato.

Zejména na Rýchorách a v okolí se dolovalo zlato i různé barevné kovy a kvůli jejich těžbě povolal majitel pozemků hrabě Gensdorf několik desítek zkušených horníků z Tyrolska, kteří přišli do dosud skoro pustého, drsného kraje i s rodinami.

Když pak asi o století později, v roce 1570, se poblíž Rochlice narazilo na bohaté žíly černého uhlí, přišla do kraje další skupina vystěhovalců z alpských zemí. Ještě za rakouského mocnářství, v roce 1915, přišel do městečka střelmistr Anton Kalur, kterému bylo právě 25 let. To už bylo v Rochlici a okolních vesnicích na dvě desítky uhelných šachet a šachtíček, v nichž se těžilo kvalitní černé uhlí.

Razily se nové a nové štol, menší jámy se spojovaly a staré chodby rozšiřovaly, vyškolených střelmistrů byl nedostatek, a tak se sháněli všude.

Shodou náhod se Anton Kalur stal v městečku brzy po svém příchodu populární.

Na šachtě Julii se nejprve krumpáči a kladivy nemohli havíři dostat dál ke slibné nové žíle. Přítomný, také nedlouho příchozí střelmistr z Příbrami odpálil příliš mohutnou nálož a ta v boční chodbě zasypala osm horníků. Další kopání situaci jen zhoršovalo a také běžel čas.

Pochopitelně ještě týž den se o neštěstí mluvilo v celém městečku. Podnikavý Anton Kalur si vzpomněl na obdobný zával na Ostravsku, a ačkoli pracoval na jiné šachtě, přišel na Julii s návrhem na záchranu.

– Víš, prostě jsem si věřil, vyprávěl o mnoho let později svému vnukovi. – I když to bylo hop nebo trop, kdyby to nevyšlo, asi by tam zůstali.

Mladý střelmistr připravil novou nálož, kterou složitě a dlouho přepočítával a sám rozmísťoval. Následné postupné výbuchy odhodily

a vlastně vytlačily masu horniny do stran do nově vzniklých prostor a zasypání horníci mohli sami dost velkým otvorem vylézt.

Ten mladý Anton Kalur, ten se vyzná. Je to pašák, říkalo se pak všude.

Dokonce se to později ujalo jako metoda, výbuchem napravit následky nepovedeného předchozího výbuchu. Kalurův figl.

Když jsme počátkem šedesátých let bydleli na koleji v Černé ulici, chodívali jsme večer občas na pivo za roh do Křemencovy ulice ke Flekům. Turisté tehdy v Praze moc nebylo, občas nějaká parta halasících endéráků, ale ti sedávali v jiné, oddělené místnosti. Tmavé flekovské stálo pár korun a k tomu báječné topinky s česnekem, u dvou tří piv jsme prokecali celý večer.

Jednou jsem tam Rikymu a Karlíkovi Kosprdů vyprávěl o dědově metodě výbuchem napravit výbuch. Velice je to zaujalo, a tak jsme vymýšleli, co by se oním způsobem dalo napravovat. Nebylo nám ještě ani dvacet, a tak jsme plánovali samé nejasnosti. Pociťovali jsme chronický nedostatek peněz, proto největší ohlas měl nápad, že vyhodíme menším výbuchem hluboko v noci nejbližší pobočku spořitelny v Myslíkově ulici, vběhnem tam, sebereme volně poletující bankovky, rychle pryč a druhý, větší výbuch zamete veškeré stopy.

Jen o pár let později, po srpnu 68, jsme uvažovali o podstatnějších záležitostech a ještě o něco později už budeme i vědět, koho konkrétně bychom nechali malinko vybuchnout, aby mu to alespoň ručičku pochroumalo.

Svým způsobem nám vyhovovalo, že nové vysokoškolské koleje Na Větrníku byly v termínovém skluzu, jinak bychom tam už všichni tři bydleli, ale určitě ne spolu na jednom pokoji.

Richard Rohlena studoval práva a já s Karlem Vejmelkou – Kosprdem jsme sice oba byli na filozofické fakultě, ale na různých oborech.

Byli jsme onen školskými reformami urychlený ročník 44, co absolvoval osmiletku a pak střední školu zvanou jedenáctiletka, a v Praze jsme se ocitli už v sedmnácti.

Tři roky jsme spolu jezdili stejným autobusem do nynějšího gymnázia v Ronově. Rochlice byla konečná, takže jsem jezdíval nejdelší trasu

a někdy se mi podařilo udržet volné sedadlo i pro Rikyho, který přistupoval v Hornaticích, což byly dvě zastávky.

V Hornaticích vlastně končily uhelné sloje a byly tam ještě malé, už vyřazené těžní věže. Richardův otec, doktor Rohlena, působil jako důlní lékař a pochopitelně jezdil za svými pacienty i do Rochlice a často se stavoval i u nás doma, ne však kvůli nemocem, nýbrž s různými starožitnými hodinami, které mu děda spravoval.

Pan Rohlena byl muž impozantní postavy, velký a silný, nehledaně srdečný a s každým uměl mluvit jaksi jeho řečí. Myslím, že Riky od něho v tomhle směru hodně odpozoval.

Karel Vejmelka nastupoval až v půli cesty, v Olešnici. Jeho otec pracoval v okresním archivu, ale vedle toho byl starším církve Jednoty bratrské. Do modlitebny v Ronově se z celého okresu scházelo na kázání tak dvacet třicet osob.

Pan Vejmelka byl pro změnu nevelký a zcela nenápadný, měl nehybný obličej, avšak s pozornými očima, a kdykoli jsem s ním mluvil, choval se, aniž jsem si to tehdy uvědomoval, jako pravý Angličan. Pokaždé se na mě obracel stejnou otázkou: –Tak jak se nám vyvrbí počasí, Davide?

Karel se vždy choval velmi způsobně, i s námi hovořil jen spisovně a vesměs nehlasitě. Doma byl obklopen v podstatě jen dvojím druhem literatury, knihami historickými a spisky náboženskými. Jednoznačně preferoval ty první.

Ke své přezdínce, které se už nezbavil a která se k němu tak nějak pěkně hodila, přišel už na počátku našeho vstupu na jedenáctiletku v Ronově.

Posedávali jsme tehdy v šatně před školní tělocvičnou a chystali se na hodinu tělocviku, která byla společná pro devátou A, což jsme byli my a také pro kluky z deváté B. Tělocvikář ještě nepřišel a několik spolužáků si už házelo míčem a pokoušelo se trefovat do koše.

Pojednou jsme uslyšeli nějaký lámavý praskot a pak velké bouchnutí a ticho, načež z tělocvičny do šatny vlétl Karel Vejmelka a prudce vyhrkl: – Kluci! To vám byla... kosprd!

Chtěl nejspíš zvolat: – To vám byla prdel! Ale v posledním okamžiku se zarazil před sprostým slovem a řekl ono slavné – kosprd!

Stalo se, že takový hromotluk z béčka jménem Carda chtěl ozkoušet,

jak to viděl u sousedů v televizi, zhoupnout se po dosaženém koši na kovové obroučce.

Jenže ve školní tělocvičně v Ronově byly jiné obroučky než v amerických halách a Carda svou vahou vylomil nejenom obroučku, ale i kus dřevěného obložení, které mu navíc krvavě rozseklo tvář.

Prostě, totální kosprd!

Prozatímní koleje v Černé ulici sloužily původně jako kanceláře a skladové prostory rektorátu Univerzity Karlovy a čekala je rekonstrukce. Ovšem na Petřinách se stále ještě budovalo, a tak do rozlehlých místností se nacpaly palandy a šup, vysokoškoláci, topte si v těžkých litinových kamnech. Uhlí vám doneseme, ale běda, když to v zimě necháte vyhasnout, vaše smůla!

Ubytování v samém centru velkoměsta však mělo své nepochybné výhody. Za každým rohem hospody i vinárny s cenami, které dvakrát třikrát do týdne unesla i studentská kapsa.

Vinárny měly přednost, když se zdárně rozvíjel nějaký příběh se zajímavou slečnou. Sami jsme chodívali spíš na pivo k už zmíněným Flekům, ale i k nedalekému Soudku a do Myslíkovy k Bubeníčkům.

U vchodu do koleje v takové kóji sedávaly na střídačku tři postarší vrátné, které osoby mužského pohlaví mladšího vzhledu pouštěly zcela volně kdykoli. Slečny mívaly toleranci do půl jedenácté, i když už v deset měly návštěvy končit.

Prakticky to ovšem bylo velmi obtížné, na pokojích bylo pět až deset spolubydlících. V našem rohovém pokoji, naštěstí pouze se dvěma palandami a jednou postelí, byl jednoznačným grófem o pár let starší Maroško zo Žiliny, který měl našetřeno ze tří let v košických železárnách, kde si vylepšoval kádrový profil, a jednou týdně nám lepil na čelo každému pětadvacetikorunu, abychom vypadli po osmé a nevraceli se dřív než v jedenáct.

Praha v oněch šedesátých letech byla plná slibného ruchu v malých divadlech a klubech, promítaly se dříve nemyslitelné filmy, vycházely zajímavé knihy.

Komunistický systém roztával, do popředí v kultuře, ale i v politice se dostávali bývalí horliví svazáčtí sekyráři z padesátých let, a jako by svým reformismem, svými docela dobře znějícími obroditelskými úvahami chtěli napravovat své hříchy zblblého či rovnou vypočítavého mládí. Riky, který sám psal pozoruhodné, chmurami nasycené verše, a dokonce už publikoval v tehdejších Literárních novinách, což bylo něco, co se cenilo, a tak dostával pozvánky na setkávání mladých autorů, dával občas k dobru historiky o výlevech těch zarputilých Šavlů, kteří náhle prohlédli jako neméně bojovní Pavlové. Minulé příšerné verše o kapitalistickém bahně vystřídaly vzletné proklamace o autentickém vztahu ke skutečnosti, která se ovšem vrstvila svou všední každodenností, nedbajíc mnohomluvných tirád.

Takže když se k té pětadvacetikoruně od Maroška něco přidalo, šli jsme s Rikym a nějakými pohlednými kočkami do kina či do divadla a ještě to vystačilo i na dvojku červeného. Když jsme měli vpravdě kliku, mohli jsme o nedělích pokračovat i v nějakém nočně ztichlém, rozlehlém měštanském pražském bytě.

Karlík Kosprdů, který studoval historii a jako vše ve svém životě, i svá studia bral velmi vážně, chodíval v těch Marošových erotických večerech do studovny v Klementinu, pětadvacetikoruny si dával stranou a pak si za ně kupoval vzácné, staré dějepisné knihy ve vyhlášeném antikvariátu v ulici 28. října, kde se začínala tvořit fronta na pondělní ráno už v neděli odpoledne.

Ještě něco nezapomenutelného se mi vybavuje, když vzpomínám na naše pobývání v Černé ulici.

Jednou jsem si kupoval cigarety ve stánku, který tehdy býval v minipasaži na Národní třídě mezi jazykovou školou a tehdejší Redutou, kam jsme také chodívali do divadla Paravan. Někakým omylem přišla do Prahy dodávka lahodných egyptských cigaret Cleopatra s bílým filtrem. Prodávaly se na tehdejší dobu za horentní sumu snad patnácti korun a já si právě rozmařile kupoval jednu krabičku, když se za mnou vynořil živý a hřmotný Jan Werich.

Poodešel jsem na dva kroky a dával si vzácnou krabičku pečlivě do aktovky.

Werich zahalekal na trafikanta: – Tak jsem tady! Máte to pro mě připravený?

Muž ve stánku nadšeně souhlasil a začal Werichovi nevelkým prodejním okénkem strkat karton cleopater za kartonem a ten je štosoval na skleněný parapet, který se však hnedle zaplnil.

Tu na mne Werich pohlédl a povzbudivě se zeptal: – Mladý muži, mohl byste mi pomoci? Noste to do toho taxíku!

Samozřejmě jsem přitakal a rychle jsem kartony odnášel do černé taxikářské volhy, která čekala u chodníku. Nakladl jsem na zadní sedadlo určité takových dvacet kartonů.

Když Jan Werich zaplatil, přišel k autu, jeden karton vyndal zpátky a vrazil mi ho do ruky.

– Děkuju a pěkný pokouřeníčko!

Ještě mi potřásl rukou a odfrčel.

Ten památný večer, který zahýbal celým světem a nejspíš zaklapl vyhybku na rychlejší trať, jsme ve třech seděli hned vedle koleje v restauraci nevalného hotelu Koruna. Ty úžasné cleopatry od Wericha jsem už dávno neměl a s Richardem jsme kouřili nejspíš lípy.

Karlík, který si u Fleků či u Soudku dával jedno pivo, které tam přistávalo na stole jaksi samozřejmě, si v restauraci hotelu Koruna hrdě objednal ohavně žlutou limonádu a poučoval nás ten večer o nacionalismu a vlivu německé filozofie na pokřivený patriotismus, z něhož se zrodil nacismus.

Tvrdil, že to v Německu započalo se vším všudy už v devatenáctém století, kdy tam převládl nacionalismus jako hybná idea, a zejména měl pífků na Fichteho a Nietzscheho.

Riky, který měl na právnické fakultě pouze základy vědeckého marxismu, či jak se onen ztuhlý dogmatický předmět povinný pro všechny vysoké školy jmenoval, kladl Karlíkovi záměrně úplně stupidní otázky, čímž ho ještě víc rozpaloval. V tom rozhorlení vyřkl náš milovaný, křehký kamarád prorockou větu, kterou si v posledních letech často připomínám, kterou si však on sám bohužel už nestačil ověřit.